

11th HA National Forum Proceedings

A10

หนทางสู่การเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืนในระบบสุขภาพ

10 มีนาคม 2553 เวลา 9.00-10.00 น.

ห้อง Grand Diamond

ศ.กิตติคุณ นพ.จรัส สุวรรณเวลา

ประธานกรรมการบริหารสถาบันรับรองคุณภาพสถานพยาบาล

การอ้างอิง

จรัส สุวรรณเวลา. “หนทางสู่การเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืนในระบบสุขภาพ.” *11th HA National Forum Proceedings*. สถาบันรับรองคุณภาพสถานพยาบาล (องค์การมหาชน), www.ha.or.th, 2553.

ก่อนอื่นก็ขอขอบคุณที่ให้เกียรติได้เข้าร่วมในการประชุมในปีนี้อีกครั้งหนึ่ง ขอแสดงความยินดีกับทุกคนที่มีส่วนร่วมทำให้พัฒนาการของกระบวนการคุณภาพของโรงพยาบาล บริการสุขภาพได้เจริญเติบโตกว้างขวาง จนมีผลให้พวกเราลำบากมากขึ้น ต้องจัดพื้นที่รองรับความสนใจทั้งหลายข้ามอาคารและก็ตามทางเดินต่าง ๆ หวังว่าคงไม่ใช่ปัญหา

ในปีนี้ theme ที่ยกขึ้นมาเป็นเรื่องการพัฒนาที่ยืดหยุ่นและยั่งยืน เรื่องยืดหยุ่นพูดกันมาหลายเที่ยว และทุกท่านคงเข้าใจดี ก็อยากจะเจาะลงไปในเรื่องการยั่งยืน เพราะน่าจะเป็นปัจจัยหลักที่น่าจะนำมาเพิ่มเติมเข้ามาในระบบของเรา

Affluenza

ถ้ามองเรื่องนี้ สิ่งหนึ่งที่กำลังเกิดขึ้น คือมีโรคระบาดโรคหนึ่งเกิดขึ้น เรียกว่าโรค Affluenza ตอนแรกเป็นโรคเฉพาะถิ่น เป็น endemic แล้ว re-emerging อุบัติใหม่ขึ้นมาหลายแห่ง แล้วก็กลายเป็นโรคระบาด ตอนนี้อยู่ระบาดไปทั่วโลก เป็น pandemic คำว่า affluence แปลว่าความฟุ่มเฟือย เรื่องของการใช้เกินจำเป็น เรื่องการไม่มีหลักฐานว่าได้ประโยชน์แล้วเราก็อ้างอิงไม่มีหลักฐานว่าปลอดภัยก็ใช้ หรือประโยชน์น้อยกว่าความคุ้มค่าก็ใช้ แล้วกระจายจากความฟุ่มเฟือยกลายเป็นความฟุ้งเฟ้ออยู่ในสังคมทั่วไปหมด เป็นการระบาดเกิดขึ้น

เข้ามาดูในวงการของเรา สงสัยว่าจะระบาดเข้าในวงการของเราแล้ว ถ้าดูเรื่องยาที่เรากินเป็นกำ ยาบางส่วนก็อาจมีคุณค่าจริง บางส่วนก็อาจไม่มีคุณค่า ไม่รู้ด้วยซ้ำว่าได้ประโยชน์ อาจจะเป็นโทษด้วยซ้ำ ยาอาจจะดีกันเองด้วยซ้ำ หลายคนให้คนอื่นกินยาเป็นกำ หลายคนกินเองเป็นกำด้วย

นอกจากยาก็มีการตรวจทางห้องปฏิบัติการ การตรวจพิเศษต่างๆ หัตถการ การผ่าตัด หลายๆ อย่างอาจเป็นเรื่องที่มาจากกระบวนการที่ฟุ่มเฟือย การส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค น่าจะเป็นคำถามสำคัญสำหรับเราว่าโรคฟุ่มเฟือย หรือ Affluenza ได้กระจายเข้ามาในวงการของเราแล้วหรือยัง อย่างไร

ความยั่งยืน

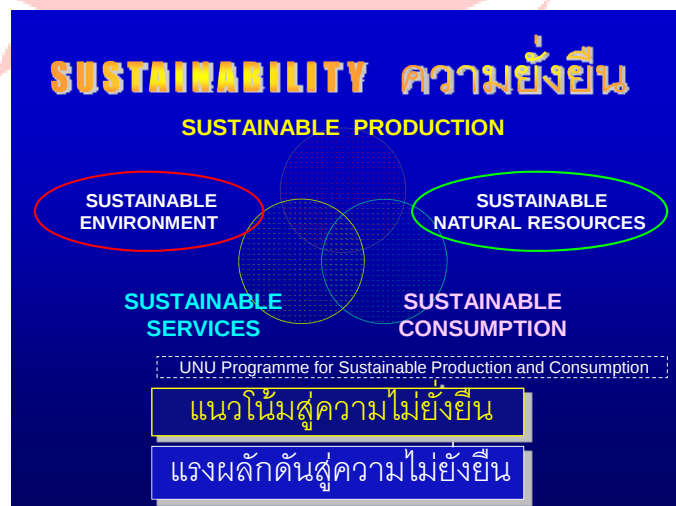
มีการพูดถึงความยั่งยืนกันมานานแล้ว แต่จุดเปลี่ยนที่สำคัญ คือ ในปี 1992 เมื่อ 18 ปีมาแล้ว มีการประชุมเรื่องสิ่งแวดล้อม ที่ Rio de Janeiro ออกมาเป็น Rio Declaration เรื่อง sustainable environment ว่า สิ่งแวดล้อมถ้าใช้อย่างปัจจุบันนี้ เกิดมลภาวะทั้งหลาย มันจะไม่ยั่งยืน เป็น จุดเตือนครั้งแรกที่เกิดขึ้นในโลก

ไม่ใช่แค่การมีมลภาวะ แต่มลภาวะมีผลมาถึงสุขภาพด้วย เพราะฉะนั้น health hazard ทั้งหลายก็เกิดขึ้น ตอนนี้หลายคนได้ยืมแล้ว เรื่องของการเปลี่ยนแปลงสภาวะแวดล้อมที่กลายเป็นสภาพไม่ใช่แค่อยู่ เฉพาะผิวโลกแต่ออกไปในอวกาศ ทำให้เกิดภาวะเรือนกระจก ภาวะอะไร ต่างๆ ก็เป็นเรื่องของโลกร้อน climate change, global warming ตอนนี้มี หลักฐาน มีรายงาน การศึกษาเยอะแยะ ที่ออกมาเรื่องของผลทางสุขภาพที่ เกี่ยวกับโรคร้อน ที่เกี่ยวกับเรื่องของการที่มีการเปลี่ยนแปลงของสภาวะ แวดล้อมทั้งหลาย ส่วนนี้มากระทบกับเราด้วย ความยั่งยืนในทางสุขภาพ มี ปัจจัยที่เป็นเรื่องของสิ่งแวดล้อมอยู่ด้วยแน่ๆ

อีกด้านหนึ่งที่ถัดมา เมื่อขยายจากสิ่งแวดล้อม ความยั่งยืน ก็มาถึง เรื่องทรัพยากรธรรมชาติ เพราะทรัพยากรธรรมชาติมีจำกัด ถ้าเราใช้อย่างที่ เราใช้อยู่ อีกหน่อยก็จะหมด หลายคนบอกว่าเราใช้ของลูกหลานเรามาใช้ ตอนนี้พอไปถึงลูกหลานจะไม่มีอะไรเหลือให้ใช้ สังคมก็จะเปลี่ยนไป ทรัพยากรธรรมชาติกำลังร่อยหรอลงไปทุกที ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรป่าไม้ ซึ่ง ในนั้นมีความหลากหลายทางชีวภาพอยู่ เรื่องของพลังงานที่น้ำมันกำลังจะ หมดโลก เรื่องอาหาร เพราะฉะนั้นทั้งหมดเหล่านี้เกี่ยวกับเรื่องสุขภาพอยู่ ไม่ใช่แค่น้อย

องค์การ Food for the World สรุปว่า ในโลกนี้มีอาหารพอ แต่ที่เป็นปัญหาเพราะบางคนกินเกิน บางคนไม่มีจะกิน พวกที่กินเกินทำให้เกิดโรคเหมือนกัน เป็นโรคอ้วนก็เป็นปัญหาให้เรา ขณะเดียวกันในบางส่วนของโลกก็มีการขาดอาหารทำให้สุขภาพเลวลง นอกจากนั้นแล้วบางแห่งเกิดการตายจากการขาดอาหาร ความยั่งยืนเรื่องสุขภาพ ต้องนึกถึงเรื่องของทรัพยากรด้วย อันนี้ขยายความให้กว้างขึ้น ถ้าพูดถึงความยั่งยืนต้องมองให้กว้างขวาง

UNU หรือมหาวิทยาลัยสหประชาชาติตั้งโปรแกรมขึ้นมาอันหนึ่ง เรียก program for sustainable production and consumption หมายความว่านอกจากเรื่องสิ่งแวดล้อม นอกจากทรัพยากรธรรมชาติแล้ว ความยั่งยืนมาอยู่กับการผลิตด้วย (sustainable production) มีสินค้ามากมาย

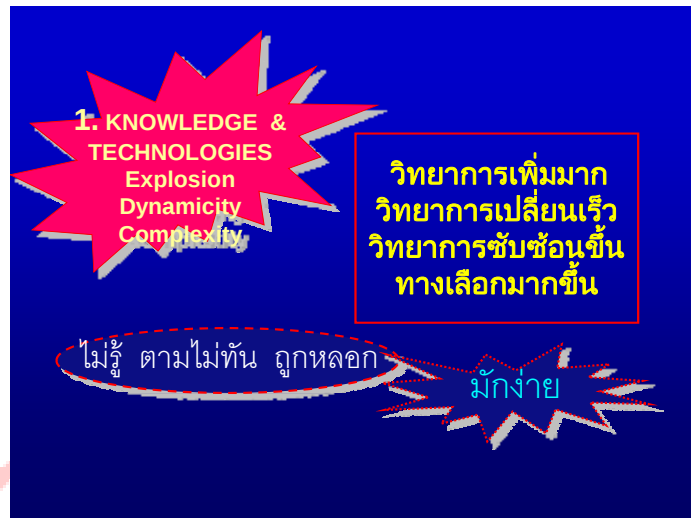
ที่ผลิตแล้วไม่นำมาสู่ความยั่งยืน การใช้ คือ การบริโภคต่างๆ (sustainable consumption) การให้บริการ (sustainable services) ของเราเป็นเรื่องของ consumption และ services การให้บริการทางการแพทย์ที่ดี การใช้บริการทางการแพทย์ที่ดี นำไปสู่ความยั่งยืนหรือไม่ แนวโน้มขณะนี้นำไปสู่ความไม่ยั่งยืน มีแรงผลักดันสู่ความไม่ยั่งยืน ในเช้าวันนี้ก็เลยอยากจะลงชี้ประเด็นสิ่งที่กระทบต่อความไม่ยั่งยืน เราจะแก้ปัญหาในเรื่องนี้อย่างไร

พายุบริการสุขภาพไทย

ถ้ามองดูดีดี เหมือนว่าเรากำลังประสบกับพายุที่ส่งผลต่อระบบสุขภาพ ผมลอง list ประเด็น มีอยู่ 9 ประการ ก็จะขยายความให้เห็นไปทีละส่วน

1. การขยายตัวของความรู้และเทคโนโลยี

ประเด็นที่หนึ่ง คือเรื่องความรู้ขยายตัวอย่างมากมาย วิทยาการต่างๆ เพิ่มมาก แล้วมันก็เปลี่ยนเร็วด้วย ต้นปีปลายปีไม่เหมือนกัน วิทยาการ สลับซับซ้อนขึ้น มีทางเลือกมากขึ้น ผลที่ตามมาสำหรับพวกเราก็คือ ไม่รู้ ตามไม่ทัน หรือถูกหลอก ที่ซ่อนอยู่ในนั้นหลายคนไม่กล้าพูด แต่ต้องพูด ออกมาตรงๆ ว่ามีความมั่งง่ายเกิดขึ้น เพราะไม่ทันได้คิดแล้วก็กระทำไปเลย

2. เทคโนโลยีราคาแพง

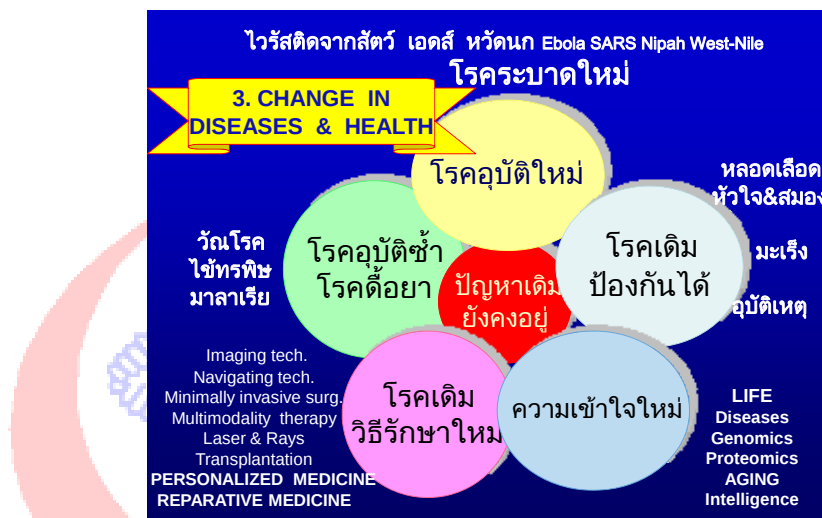
ประเด็นที่สองที่มากกระทบกับเราคือเทคโนโลยีราคาแพง เมื่อสิบยี่สิบปีก่อนไม่มีใครคิดว่าของต่างๆที่เราใช้อยู่ในทางสุขภาพจะมีราคาแพงเหมือนอย่างเดี๋ยวนี้ ทำให้เกิดสภาพอันหนึ่งท้องถื่นการอนามัยโลกเรียกว่า catastrophic illnesses (ความเจ็บป่วยล้างผลาญ) ใครเกิดเจ็บป่วยขึ้นมาจริงๆ ล้างผลาญขึ้นทันที ลองคิดดูว่า เจ็บป่วยครั้งหนึ่ง สมมติว่าเป็นมะเร็งเดือนหนึ่งต้องจ่ายหลายแสน มีการรักษาอีกอย่างหนึ่งที่ต้องจ่ายเป็นล้าน ถ้าเราไม่รักษายอมตายก็เรื่องหนึ่ง แต่คนส่วนใหญ่คงไม่ นำเงินที่เก็บไว้ทั้งหมดมาจ่าย ต้องกลายเป็นคนยากจนทันทีเลย นอกจากนั้นแล้วถ้าไม่มีเงินจ่ายเพื่อรักษาชีวิตก็ต้องเป็นหนี้เป็นสิน เกิดความเดือดร้อนทั่วไป

สภาพนี้เป็นสภาพซึ่งพวกเราในวงการแพทย์ค่อนข้างจะตระหนักน้อย โรงพยาบาลของเราไม่นึกถึงความเดือดร้อนของชาวบ้านที่เกิดขึ้นจากความเจ็บป่วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องของเทคโนโลยีที่ราคาแพง ปัญหาคือการดูแลคุ้มค่าหรือไม่ affordability หรือไม่ มันสามารถที่จะมีพลังหรือกำลังพอที่จะสู้เรื่องเหล่านี้ได้หรือไม่ กำลังนี้อาจเป็นกำลังส่วนบุคคล ถ้าเป็นเศรษฐกิจไม่เดือดร้อน ขนหน้าแข้งไม่ล่วง แต่ถ้าคนที่ฐานะอย่างเราๆ ต้องเป็นหนี้เป็นสิน คงเดือดร้อน ยิ่งคนยากจน คำตอบคือคุณตายเถอะ มันเป็นคำตอบที่รับไม่ได้จริงๆ ในวงการ

เพราะฉะนั้นเรื่องของความสามารถที่จะรองรับเทคโนโลยีราคาแพงในส่วนบุคคลก็ดี สังคมก็ดี ในส่วนสังคมปัญหาหนึ่งคือถ้าเบิกได้ก็จ่ายไปเถอะ เงินหลวงไม่เป็นไร เพราะฉะนั้นค่าใช้จ่ายก็เพิ่มขึ้น ในส่วนเงินหลวงหลายท่านคงทราบแล้วว่า ข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ และครอบครัวเมื่อหกปีที่แล้วใช้งบประมาณทั้งหมดหมื่นหกพันล้าน ปีที่ผ่านมาคือหกปีให้หลังเพิ่มไปเป็นหกหมื่นล้าน ไม่ใช่ว่าสุขภาพของข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ และครอบครัวจะดีขึ้นห้าหกเท่า มันไม่ดีขึ้นอย่างนั้นจริงๆ แต่เป็นเนื่องมาจากเราใช้จ่าย คงจะเข้าไปอยู่ในทุกซ์ เป็นโรคฟุ่มเฟือย โรคของความที่ไม่ระวัง แม้เงินจะไม่ใช้เงินจากกระเป๋าของเราเองหรือเงินของคนไข้ของเราเอง แต่เป็นเงินของประเทศ เงินของส่วนรวม ซึ่งก็คือภาษีอากรของเรานั้นเอง ตรงนี้ต้องตระหนัก ยิ่งใช้เงินหลวง ยิ่งต้องระวังมากยิ่งขึ้น อันนี้คงเป็นการเปลี่ยนวิธีคิดของพวกเรา เราต้องมีความไวต่อปัญหา เราต้องมี

ความเห็นใจและเข้าใจ เราเคยใช้เมื่อสองสามปีที่แล้ว เรื่อง Humanized medicine เราน่าจะต้องระลึกถึงความเป็นมนุษย์ มนุษย์มีความเดือดร้อน มีความทุกข์ยากอยู่

3. การเปลี่ยนแปลงของโรคและสุขภาพ

อีกประเด็นคือการเปลี่ยนแปลงของโรค ตัวโรคเองมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากเราได้ยินแล้วเรื่องโรคอุบัติซ้ำ โรคติดต่อ อย่างวัณโรค กลายเป็นโรคติดต่อทุกชนิดที่มีอยู่ โรคอุบัติใหม่ เรื่องโรคเดิมกับวิธีการรักษาใหม่ โรคเดิมป้องกันได้ เมื่อก่อนป้องกันไม่ได้เดี๋ยวนี้ป้องกันได้ เมื่อก่อนรักษาไม่ได้เดี๋ยวนี้รักษาได้ มีความเข้าใจใหม่เกิดขึ้น ปัญหาเดิมยังคงอยู่แต่ปัญหาใหม่เพิ่มขึ้นอย่างมากมาย อันนี้ไม่เข้าไปในรายละเอียดเพราะทุกท่านตระหนักดีแล้วว่าเรากำลังเผชิญกับพายุลูกใหญ่ คือการเปลี่ยนแปลงของตัวระบบบริการสุขภาพเอง

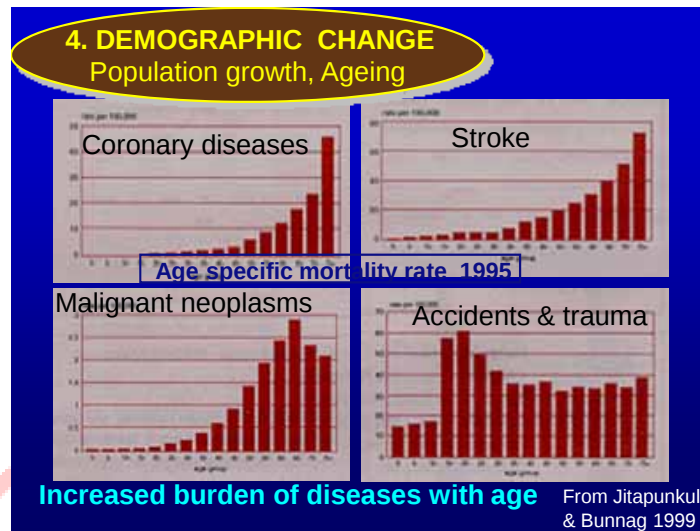
ยกตัวอย่างโรคอ้วน มีการศึกษาโรคอ้วนหรือภาวะโภชนาการในประเทศไทย พบว่าตอนนี้ผู้ใหญ่และเด็กวัยรุ่นร้อยละ 30 อยู่ในเกณฑ์ที่เรียกว่าเป็นโรคอ้วน สภาพนี้เพิ่มขึ้น มีการศึกษาย้อนหลังไปถึงปี 2529 ล่าสุดศึกษาเมื่อปี 2551 ก็แปลว่าในเวลายี่สิบกว่าปีเลวลงอย่างชัดเจน เป็นโรคที่ระบาดเข้ามา มีการเปลี่ยนแปลงนิสัยการกินอาหารจากข้าว ผัก และผลไม้ ที่เป็นอาหารไทยที่เป็นหลัก กลายเป็นอาหารตามแบบฝรั่ง มีโปรตีน

มีไขมัน มีน้ำตาลมาก มีเครื่องดื่มรสหวานต่างๆ และมีอาหารด่วน อาหาร junk food อะไรต่ออะไรทั้งหลาย

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติแผนที่แล้วก็บอกว่าภาวะอ้วน นับเป็นปัญหาสำคัญของชาติ คงจะต้องถามดูว่า ในห้องนี้มีคนอ้วนสักแค่ไหน ดูแลตัวเองแล้วหรือยังและเราจะดูแลคนอื่นอย่างไร เมื่อกันลิเกก็รู้สึกจะมีสภาพอ้วนอยู่ด้วย

เราสร้างแรงจูงใจได้อย่างไร แรงจูงใจนั้นอาจจะเป็นเรื่องแผนงาน การส่งเสริมการออกกำลังกาย เพราะเป็นเครื่องมืออันหนึ่งที่ทำให้ลดความอ้วน ก็เห็นเลยว่าท่านทั้งหลายเกี่ยวข้องกับเรื่องนี้อยู่ เห็นชัดว่ามีความกว้างขวาง มีงานแปลกแปลก เช่น การห้ามขาย junk food ในโรงเรียน อันนี้เกิดขึ้นหลาย ๆ โรงเรียน เพื่อป้องกันเด็กของเราเข้าสู่โรคอ้วน เพราะถ้าเด็กอ้วนเซลล์ไขมันขยายตัวแล้วติดไปถึงอายุมากขึ้น มันก็ขยายตัวอย่างนั้นทำให้มีโอกาสเป็นโรคอ้วนมากยิ่งขึ้น จำเป็นต้องดูแลโรคอ้วนตั้งแต่เด็ก นี่คือสภาพ ฉะนั้นบริการสุขภาพไม่ใช่จำกัดอยู่เฉพาะคนไม่สบายแล้วจึงคอยรักษา แต่เป็นหน้าที่ของเราที่ต้องยื่นมือออกไปในสภาพที่ทำให้เกิดตัวปัญหา อาหารเสริมเพื่อการลดและควบคุมน้ำหนักเดี๋ยวนี้ขายดี มีการโฆษณา ลดราคา ส่งเสริมการขาย ขายตรง กิจการสปา กิจการออกกำลังกาย ก็เจริญมากขึ้น ทั้งหมดเหล่านี้ เป็นสิ่งจำเป็นหรือเป็นสิ่งฟุ่มเฟือย มีทางเลือกอื่นหรือไม่สำหรับประเทศของเรา สำหรับคนของเรา ตรงนี้คงเป็นคำถาม

4. การเปลี่ยนแปลงประชากร

มาดู demographic change (การเปลี่ยนแปลงประชากร) เป็นอีกอย่างหนึ่งที่ทุกคนรู้แล้วว่าผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น พบโรค coronary artery disease หรือโรคหัวใจมากขึ้นในผู้สูงอายุ stroke โรคมะเร็งก็เป็นมากในผู้สูงอายุ โรคอุบัติเหตุและบาดเจ็บ แม้จะเป็นมากในอายุน้อย ในผู้สูงอายุก็พบได้มากอยู่ดี ทั้งหมดเหล่านี้รวมกันแล้วเห็นชัด เมื่อผู้สูงอายุมากขึ้น คนที่ต้องการบริการสุขภาพก็ยิ่งมากขึ้น ตรงนี้เป็นปัญหาที่มีผลกระทบกับเราไม่เพียงแต่โรคที่เกิดขึ้น

Telomeres, Telomerase & Immortality

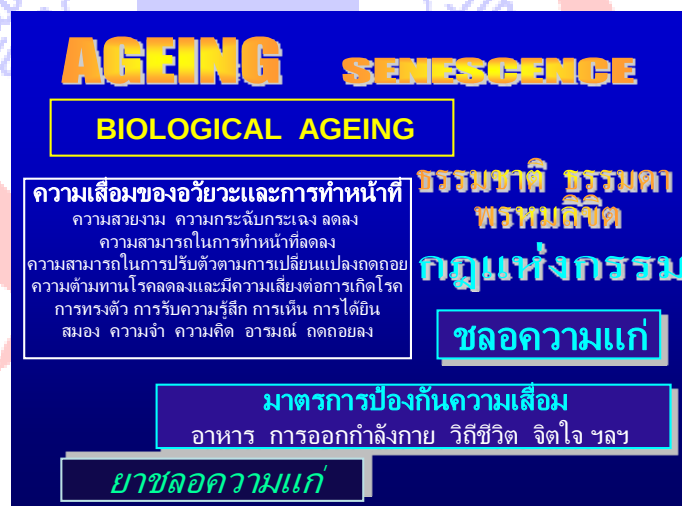
หลายคนเคยได้ยินแล้ว Nobel Prize เมื่อปีที่แล้วปี 2009 ได้แก่ Elizabeth H. Blackburn, Carol W. Greider, และ Jack W. Szostak ทั้งสามคนพบ telomere และ telomerase ที่ปลายของโครโมโซม มีส่วนหนึ่งที่มีลักษณะพิเศษ เรียกส่วนนี้ว่า telomere อันนี้เป็นการค้นพบที่เพิ่งได้ Nobel Prize ปีที่แล้ว แต่การศึกษามีมาตั้งสามสิบปีก็ได้ Blackburn พบว่าในสัตว์เซลล์เดียวตรงปลายโครโมโซม มีส่วนที่มีลักษณะพิเศษ Szostak ก็พบในยีสต์ ต่อมาศึกษาเพิ่มเติมก็พบว่า เป็นลักษณะที่พบในสัตว์เกือบจะทุกชนิดรวมทั้งคนด้วยที่มีลักษณะอย่างนี้ Greider เป็นลูกศิษย์ Blackburn

telomere คืออะไร ที่ปลายโครโมโซม มี peptide TTAGGG เกิดซ้ำๆ ตรงปลายเป็นแถว ไม่เหมือนกับส่วนที่เป็นตัวหลักของยีนส์ เมื่อมีการแบ่งตัวของเซลล์ทุกที มันจะหดสั้นลงไปทุกที ตัวอย่างอันหนึ่งมีหมีน้ำพันช่วง เวลาแบ่งตัวแต่ละเซลล์จะหดหายไป 25 ถึง 200 ช่วง เวลาแบ่งเซลล์จะหดหายไปเรื่อย พอแบ่งไปเรื่อยๆ หลายๆ ครั้งเข้าก็ไม่มีเหลือ เซลล์เข้าสู่การตาย เหมือนมีนาฬิกาที่กำหนดการตายของเซลล์ไว้เรียกว่าเซลล์มีการแก่ตัว มีความเข้าใจในเรื่องความแก่หรือสูงอายุมากขึ้น เขาไปศึกษาในนกก็เห็นสภาพการเปลี่ยนแปลงอันนี้ เป็นการแก่ของเซลล์ บอกได้เลยว่ามีการกำหนดว่าเซลล์จะตายเมื่อไร จะแบ่งกี่ครั้ง แล้วจึงจะตาย สภาพนี้ก็เป็นสภาพเหมือนธรรมชาติ

แต่สิ่งที่พบต่อมาก็คือมีเอนไซม์ telomerase เป็นเอนไซม์ที่ทำให้เมื่อแบ่งตัวแล้ว telomere ไม่สั้นลง เซลล์ไม่จำเป็นต้องแก่ ไม่ต้องตายตามกาลเวลา อันนี้เป็นการค้นพบปรากฏการณ์ใหม่ เมื่อก่อนเรื่อบอกว่าทุกคนต้องแก่ ต้องตาย เป็นธรรมชาติ ก็เกิดสภาพใหม่ ความคิดใหม่ว่าอาจจะมีชีวิตอมตะ อาจจะเป็นอมร อมรเป็นเทวดา แต่ว่าอมรแปลว่าอมระ แปลว่าไม่ตาย เตี้ยจะโยงว่ามันเกี่ยวกับสิ่งที่จะบอกอย่างไร ในขณะเดียวกันก็พบว่าเซลล์ที่แบ่งตัวแล้ว telomere ไม่สั้นลงแปลว่าเซลล์ไม่ต้องตาย สามารถแบ่งไปได้เรื่อย ๆ คือเซลล์มะเร็ง ถ้าเราพบอะไรก็ตามที่ไปต่อต้าน telomerase ไม่ให้ทำงานได้ ก็เป็นยาต่อต้านมะเร็งได้ เป็นการค้นพบที่ทำให้ได้ Nobel Prize ในปีที่แล้ว

การสูงอายุหรือความแก่

ถ้ามองเรื่องนี้ก็กลับมาสู่เรื่องการสูงอายุหรือความแก่ ความแก่ก็คือเกิดความเสื่อมของอวัยวะต่างๆ การทำหน้าที่ในทุกอวัยวะของร่างกายและความสามารถในการปรับตัวตามการเปลี่ยนแปลงถดถอยไป ความต้านทานโรคลดลง มีความเสี่ยงต่อการเกิดโรคมมากขึ้น ผู้สูงอายุมีความเสี่ยงต่อการเกิดโรคไขข้อใหญ่ ให้ไปฉีดยาเสีย ไม่รู้ว่าฉีดยาแล้วต่อไปจะเกิดอะไรขึ้น การทรงตัว การรับรู้ความรู้สึก การเห็น การได้ยิน สมอง ความจำ ความคิด อารมณ์ ก็ถดถอยลงไปหมด มองมุมหนึ่งก็เป็นธรรมชาติ เป็นธรรมชาติ เป็นพรหมลิขิต เราเป็นมนุษย์ เรามีอายุคงไม่เกิน 120 ปี เป็นสิ่งจำกัดโดย

ธรรมชาติอยู่แล้ว แต่เกิดความคิดซ้อนขึ้นมาว่าจริงๆ ไม่ใช่ ตามกฎทั้งหมด
ชีวิตเป็นไปตามกฎของกรรม คือการกระทำของเราเอง

มีเรื่องชลอความแก่ มีมาตรการป้องกันความเสื่อม อาหารที่ดี
ป้องกันความเสื่อมได้ การออกกำลังกาย ป้องกันความเสื่อมได้ วิธีชีวิต
ป้องกันความเสื่อมได้ จิตใจก็เป็นส่วนหนึ่ง

ที่โผล่ขึ้นมาคือยาชลอความแก่ ตอนนี้เข้ามาขาย เน้นอนคนไม่
อยากแก่ มียาชลอความแก่ สิ่งที่น่าแปลกก็คือ สารต้านอนุมูลอิสระ
antioxidant ใครๆ ก็ได้ยิน เราก็ได้ยินเข้ามาโดยตลอดเวลาเรื่องสารต้าน
อนุมูลอิสระ มีการบอกว่าเราควรซื้อ เราควรใช้ ถึงแม้ว่าสบายดีอยู่ก็ควรใช้
จะได้ไม่แก่ จะได้อายุยืน

พวกหนึ่งบอกว่าให้ใช้ฮอร์โมน เพราะอายุสูงขึ้นฮอร์โมนก็ลดลง
ฮอร์โมนมีทั้งไทรอยด์ ฮอร์โมนเพศ ใช้ไปจริงๆ ฮอร์โมนทำให้รู้สึก
กระชุ่มกระชวย แก้ปัญหาของความแก่ แต่ก็อาจเป็นอันตราย พวกเรารู้ดี

มี natural product คือ ผลิตภัณฑ์ธรรมชาติ อันนี้เป็นผลมาจากวิธี
คิดในสหรัฐ ในสหรัฐมีกฎหมายบอกว่าถ้าเป็นสารที่มาจากธรรมชาติ ขาย
ได้เลย ใช้ได้เลย ไม่ถือว่าเป็นยา เพราะฉะนั้นสิ่งต่างๆ ที่มาจากธรรมชาติก็
เกิดการโฆษณา ไม่ต้องขายที่ร้านขายยา คนไม่อยากตาย ไม่อยากแก่ สภาพ
นี้นำไปสู่สิ่งที่เกิดขึ้นต่อมา

สาร antioxidant ก็มีข้ออ้างว่า ช่วยชะลอความแก่ ช่วยลดความเหี่ยวของผิวหนัง ช่วยบำรุงสมอง ช่วยความจำ ช่วยลดการเกิดโรคหัวใจ ช่วยป้องกันโรคมะเร็ง สารต่อต้านอนุมูลอิสระมีเยอะ สาร resveratrol ในไวน์แดง พวก flavonoids ทั้งหลายในชาเขียว พวก alpha-tocopherol ในวิตามินอี ตอนนี้เราได้ยิน omega-3,6,9 ซึ่งเป็น essential fatty acid ถ้าเราจะใช้ไวน์แดงกินเพื่อจะได้สารต้านอนุมูลอิสระคือ resveratrol ให้พอที่จะมีผลทางเภสัช มี professor ต่างประเทศมาร่วมประชุม บอกว่าต้องกินไวน์แดงวันละ 12 ขวดจึงจะได้พอ ถ้าเป็นอย่างนั้นก็แปลว่านอกจากจะได้ผลจาก antioxidant น่ากลัวจะตายก่อนจากโรคตับหรือยากจน ขาดอาหารตายไปก่อน ชาเขียวก็เหมือนกัน ขายในท้องตลาดเป็นน้ำเต้าหู้ต้องกินเยอะ กินเป็นโถง จึงได้ผลจริงๆ วิตามินอีใช้ได้ทั้งยาเม็ดกินและยาทาด้วย เครื่องสำอางค์เยอะแยะไปหมดบอกว่าเข้าวิตามินอี มีการศึกษาที่องค์การอนามัยโลกยอมรับและให้คำแนะนำว่าถ้าจะใช้วิตามินอี อย่าใช้เกิน 400 iu ต่อวัน ถ้าเกินกว่านั้น กินไประยะหนึ่งจะทำให้อัตราตายจากโรคต่างๆ เพิ่มขึ้น เพราะฉะนั้นต้องระวังอย่าใช้เกิน ทั้งกินทั้งทาอาจจะเข้าไปเกิน แต่ร้ายกว่านั้นวิตามินอีมีในสารธัญพืช ถั่ว งา คนที่ชอบใช้วิตามินอีก็ชอบกินถั่ว งา ใครกินถั่ว งา ระวังอาจจะเกิน ทั้งหมดนี้รวมทั้ง omega-3,6,9 ที่กำลังโฆษณาเยอะแยะ

ปัญหาคือเราเสียค่าใช้จ่ายโดยเปล่าประโยชน์ ใช่หรือไม่ มันอาจจะมีโทษที่เราไม่ทราบ หรือถูกปกปิดไว้ใช่หรือไม่ เราไม่ได้รับข้อมูลที่ถูกต้อง

เราถูกโฆษณาชวนเชื่อ ใช่หรือไม่ ทั้งหมดเหล่านี้เป็นเรื่องของการระบาด
ของโรคความฟุ่มเฟือยเข้าสู่ระบบของเรา

การคำนวณฐานความอยาก

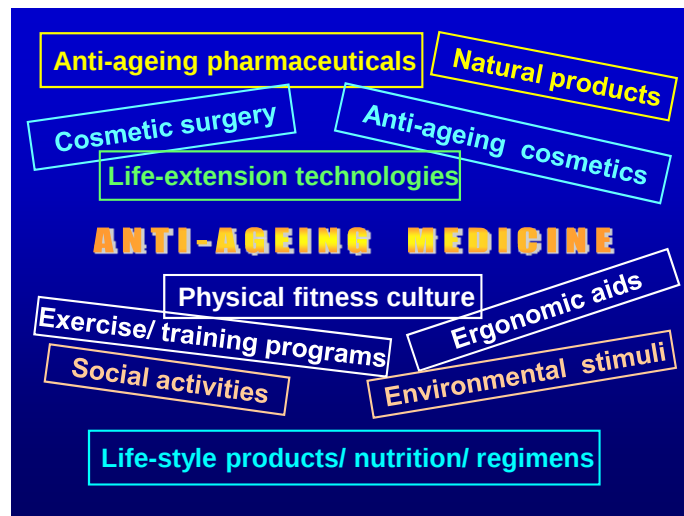
มองกว้างไปอีกหน่อยเป็นการคำนวณฐานของความอยาก มนุษย์มีความอยากเป็นธรรมชาติ อยากสวยงามก็เป็นธรรมดา คนสวยก็อยากสวย ยิ่งขึ้นไปอีกก็เป็นธรรมดา ความแก่ ความไม่ตาย ยาอายุวัฒนะ มียาที่ claim ว่าเป็นอย่างนั้น ความบันเทิงก็เป็นสิ่งหนึ่งที่มนุษย์อยากได้ การพนัน ความตื่นเต้น อันนี้ก็อาศัยการตลาด และการโฆษณาเข้ามามีบทบาท ทำให้เกิดพาณิชยกรรมเครื่องสำอางค์ ธุรกิจผ่าตัด เสริมสวย ธุรกิจสุขภาพ กิจการสปา ธุรกิจออกกำลังกาย ธุรกิจลดความอ้วน ธุรกิจการกีฬา สลากกินแบ่ง สลากกินรวบ อะไรทั้งหลาย

ที่เอ่ยมานี้ ไม่ได้ต่อต้านต่อธุรกิจเหล่านี้ ธุรกิจเหล่านี้ถ้าคนมีสตางค์ เยอะๆ อยากใช้สตางค์ตามสิทธิของคนมีสตางค์คงไม่มีปัญหา แต่ถ้าไม่มีสตางค์ มีวิธีอื่นที่ทำได้โดยไม่ต้องใช้สตางค์เยอะๆ ทำไมออกกำลังกายต้องไปที่ที่มีอะไรใจปาะ ถ้าเราไม่เดือดร้อนก็ทำไปเถอะ แต่ว่ามีความเย้ายวนที่ทำให้เราต้องทำอย่างนั้น เมื่อทำแล้วเกิดสภาพเสพติด มีคนเสพติด เครื่องสำอางค์ มีเสพติดเรื่องยาสำหรับความแก่ เสพติดบันเทิง เด็ก ๆ ลูกหลานเราเสพติดการเล่นเกมส์บนคอมพิวเตอร์

ทั้งหมดเหล่านี้เป็นอาการของสภาพเดียวกันใช่ไหม เพราะฉะนั้นสิ่งที่ต้องพิจารณา คือความสามารถในการควบคุมความอยากของเราเอง ทุกคนจะต้องลดความอยากของตนเอง ไม่ใช่ตัดทิ้งไป แต่ว่าใช้ตามฐานะของแต่ละบุคคลโดยไม่เกิดความเดือดร้อน อันนี้อิงปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานมา ที่สำคัญกว่านั้น คือพวกเราเองต้องไม่สร้างเสริมความอยากของคนอื่น โดยเฉพาะคนที่มาพึ่งเรา คือคนไข้และประชาชนที่มาขอความรู้จากเรา

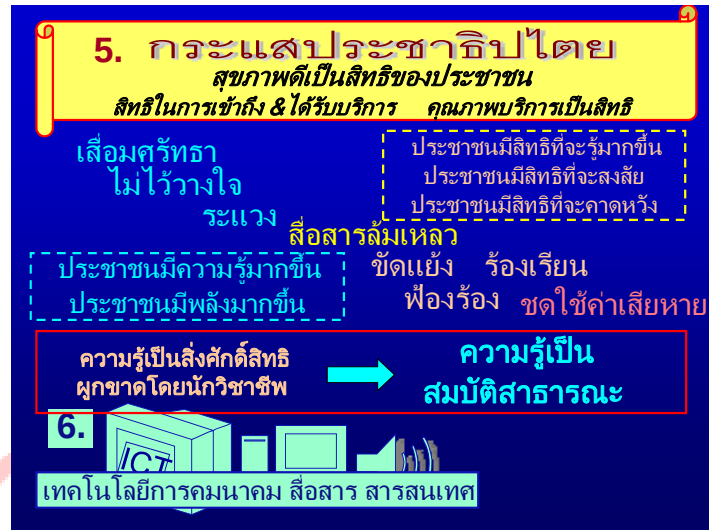
ยกตัวอย่างอีกอันหนึ่งคือโรคสมองเสื่อมหรือ Alzheimer's Disease เมื่อก่อนใครเป็นถือว่ารับกรรมไปเฉอะ ไม่รู้กฎแห่งกรรมตั้งแต่เมื่อไร อาจเป็นจากชาติก่อนก็เป็นได้ แต่เดี๋ยวนี้ป้องกันได้ รักษาได้ ยกตัวอย่างวิธีการอันหนึ่งก็คือยา ยา cholinesterase inhibitor (Donepezile) อันนี้พวกเราจำนวนหนึ่งใช้ ประชาชนใช้โดยซื้อเองบ้าง บางที่แพทย์ของเราก็สั่งใช้ ในการ review เมื่อปี 2008 บอกว่าผลประโยชน์ที่ได้มันแค่ minimal statistical significance ตรงนี้มีปัญหา เพราะบางคนอาจได้ประโยชน์ บางคนอาจไม่ได้ประโยชน์ แต่ว่าคนไม่ได้ประโยชน์ต้องจ่ายสตางค์ซื้อ มันแพงพอสมควร

ร้ายไปกว่านั้น เกิดโรคใหม่คือ MCI (mild cognitive impairment) พออายุมากเข้ามันชักหลงๆ ลืมๆ จำชื่อคนไม่ค่อยได้ เราวินิจฉัยกันเองว่าเป็นโรค มันมีทั้งสองอย่าง จะเรียกว่าธรรมชาติก็ได้ จะเรียกว่าเป็นโรคก็ได้ เรามีความอยากที่จะลดมันลงไป อยากลดจึงอยากรักษา อยากป้องกัน ถ้าใช้ยาตอนนี้แล้วต่อไปจะไม่เสื่อมลง ความจำไม่ถดถอยไปกว่านี้ ทั้งหมดเหล่านี้เป็นค่าใช้จ่ายที่เพิ่มทั้งสิ้นที่เกิดขึ้นในระบบของเรา

ตอนนี้มี anti-ageing medicine เยอะแยะในรูปแบบต่างๆ รอบตัวของเรา นี่ยกตัวอย่างเรื่องของการสูงอายุเพื่อเป็นตัวอย่างของพฤติกรรมทำให้บริการสุขภาพที่ไม่ใช่ sustainable consumption กับ sustainable service มี anti-ageing pharmaceutical อันนี้เป็น natural product ต่างๆ บางที่เรียก nutraceutical คือสารที่เหมือนกับยาแต่เป็นอาหาร มี cosmetic surgery, anti-ageing cosmetic, life extension technology ทั้งหมด, physical fitness กลายเป็น culture, exercise training program, ergonomic aids, social activity, environment stimuli, life style product, nutrition regimen อะไรทั้งหลายมีเยอะแยะ อยู่รอบตัวเราเลย ปัญหาคือประชาชนเข้าใจหรือไม่ เราในฐานะผู้ช่วยประชาชน เป็นผู้ที่มีความรู้ เป็นผู้ให้บริการ เราตระหนัก และเรารู้เท่าทันสิ่งเหล่านี้หรือไม่

5. กระแสประชาธิปไตย

พายุอีกลูกที่มากกระทบ คือ กระแสประชาธิปไตย เป็นกระแสที่ดี เป็นกระแสที่เพิ่งเกิดขึ้นในสังคม ทำให้สังคมดีขึ้น สุขภาพดีเป็นสิทธิของประชาชน เมื่อก่อนเราอาจไม่ทันได้นึกถึงว่าเป็นสิทธิ เป็นสิทธิที่ควรได้จริงๆ เกิดเป็นคนไทย ไม่ควรจะต้องตายไปโดยที่สิ่งที่ควรช่วยเขาได้มีอยู่ การเข้าถึงและการรับบริการเป็นสิทธิ คุณภาพของบริการก็เป็นสิทธิ เพราะฉะนั้นการที่ประชาชนมีสิทธิที่จะรู้มากขึ้น ประชาชนมีสิทธิที่จะสงสัย ประชาชนมีสิทธิที่จะคาดหวังจากระบบของเรา นี่เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นและควรจะต้องเกิด แล้วก็ได้เกิดขึ้นแล้วด้วย

6. เทคโนโลยีการสื่อสาร คมนาคม

พร้อมกันนั้นเกิดอีกอย่างหนึ่งขึ้นมา คือเรื่องของเทคโนโลยีการสื่อสาร คมนาคม สื่อสารสารสนเทศ ตรงนี้กระจายไปทั่วอย่างกว้างขวาง ในชนบททุกหนทุกแห่งมีวิทยุ โทรทัศน์ รับข่าวสารข้อมูลได้ เข้าไปใน internet ได้ สิ่งที่เปลี่ยนแปลงคือความรู้ที่เคยเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เป็นสิ่งที่ผูกขาดโดยวิชาชีพ เมื่อก่อนบอกว่าความรู้ทางการแพทย์ ชาวบ้านไม่รู้เรื่อง มีอะไรต้องปรึกษาแพทย์ให้แพทย์ช่วย คุณอย่าช่วยตัวเอง อย่าได้ทำอะไรเอง ขณะนี้คนเข้าหาความรู้ใน internet ได้สบายๆ ทำให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลการ

เจ็บป่วยได้ง่ายขึ้น วันก่อนมีคนไข้พาพ่อมาหา มีการซักถามโน่นถามนี่ เหมือนเป็นแพทย์หรือพยาบาล เมื่อถามจึงรู้ว่าจบเศรษฐศาสตร์ ไปหาหมอ คนหนึ่ง เขาบอกเป็นโรคนี้ เมื่อคืนเข้า internet รู้เรื่องโรคนี้หมดเลย และถามเรื่องนั้นเรื่องนี้ ผมเกิดความรู้สึกขึ้นมาว่า เขานั้นเขาคงรู้โรคนี้มากกว่าผม เพราะเมื่อคืนผมไม่ได้เปิด internet เรื่องโรคนี้ นี่คือสภาพที่เราต้องประสบแน่ๆ

เพราะฉะนั้นความรู้ไม่ใช่สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่อยู่ในมือที่ผูกขาดโดยพวกเราอีกต่อไปแล้ว ความรู้เป็นสมบัติสาธารณะ ด้วยเหตุนี้เองทำให้ประชาชนมีความรู้มากขึ้น ประชาชนมีพลังมากขึ้น อย่าคิดว่าพลังเป็นสิ่งที่ไม่ดี พลังในที่นี้ เป็นพลัง empowerment ประชาชนมีพลังดูแลตนเองมากขึ้น เมื่อสิ่งนี้เกิดขึ้น ทำให้เกิดความเสื่อมศรัทธา ไม่ไว้วางใจ เกิดความระแวง การสื่อสารลัทธิเหลว นำไปสู่การขัดแย้ง ฟ้องร้อง และชดใช้ค่าเสียหาย ทั้งหมดนี้คือสิ่งที่กำลังเกิดขึ้น ที่พวกเรากำลังตื่นตระหนกกันอยู่อย่างแรง เป็นของจริงที่เกิดขึ้นจริง แต่ว่าสาเหตุจริงๆของมันคืออะไร

7. พายุทุนนิยม

พายุอีกลูกคือ พายุทุนนิยม มีธุรกิจสุขภาพ มีอุตสาหกรรมสุขภาพ มีการแข่งขัน มีการตลาด ในระบบของทุนนิยมก็จะต้องเป็นการได้กำไรสูงสุด คือ profit maximization อาศัยกลไกการตลาด ได้แก่ การโฆษณา การ

ส่งเสริมการขาย ชื่อหนึ่งแถมหนึ่งไม่เอาได้อย่างไร นี่คือปัญหาใหญ่ของเรา
เขามาขายถึงประตูบ้าน บอกว่าตอนนี้ยังไม่ต้องจ่ายผ่อนส่งได้ ทั้งหมด
เหล่านี้เป็นกระบวนการทั้งสิ้น

แต่ความจริงแล้ว ทุนนิยมทำให้เกิดการเพิ่มประสิทธิภาพ ทำให้สร้าง
ความก้าวหน้า อย่างที่กำลังประสบอยู่ จัดการกับความเสี่ยงได้ เพิ่มคุณภาพ
ขึ้น ผลดีที่เกิดขึ้นกำลังได้รับในปัจจุบัน ขณะเดียวกันก็สอดแทรกด้วย
แพทย์พาณิชย์ไปพร้อมกับราคาที่แพง พอบอกคนไข้ว่าเงินที่ให้ก็หมิ่นก็ไม่รู้
ตอนเช้า ตอนสายหมดแล้ว ชาวบ้านได้ฟังตกใจ ทำไมหมด ทำไมแพง
ขนาดนี้ แล้วบอกว่าอีกว่ามียาตัวนี้ให้เอาไหม แต่ต้องหาเงินเป็นหมื่นเป็น
แสน

มีคนคนหนึ่งมาหาผม เขารู้จักผมแต่ผมจำเขาไม่ได้ จบจุฬารเป็น
บัณฑิต มาปรึกษาว่าภรรยาเป็นมะเร็งเต้านม รักษาแล้ว ได้ chemo แล้ว
หายไปปีสองปี แล้วเกิดอกขึ้นมามากแล้ว เทียนี่ใช้ chemo ไม่ได้ผล หมอ
บอกว่ามียาอีกตัว ยานี้ต้องฉีดยาเดือนละเข็ม เข็มละเป็นแสน ต้องหาเงิน
ฉีดแล้วสองครั้ง ตอนที่มาหาผม บอกหมดทางจริง ๆ ไม่รู้จะอย่างไร
แหล่งที่จะกู้หนี้ยืมสินที่มายาจ่ายเดือนละแสนก็หมดจะทำอย่างไร ถ้าบอกว่า
มันเป็นเรื่องของคุณ ภรรยาคุณ คงคิดอย่างนั้นไม่ได้ เพราะถ้าคนไข้คนนั้น
ต้องการยา Herceptin เนื่องจากว่ามะเร็งเต้านมของเขามีผลบวกต่อ HER2
ซึ่งเป็น marker ซึ่งมีหลักฐานว่ายานี้จะได้ผลดี แม้จะกระจายไปกว้างขวาง
แล้วยังทำให้สงบได้ยาว ถ้าเป็นอย่างนั้น เขาควรได้รับยานี้ เกิดเป็นคน
ไทยไม่ควรต้องตายหกรอก ทำอย่างไร ก็บอกให้ไปหา สปสช. สามารถดูแล
ของอย่างนี้ได้ ถ้ามีความไวต่อความจำเป็นนั้น

ปัญหาที่ร้ายกว่านั้นคือคนไข้คนนี้ HER2 ไม่ได้ผลบวก โอกาสที่จะ
ได้ผลประโยชน์จากการจ่ายเงินแสนมีน้อยมาก แพทย์ผู้ให้ให้ไปเพราะสักแต่
ว่ามียาอยู่จึงให้ โดยไม่ตระหนักเลยว่าคนไข้เดือดร้อนแค่ไหน คนที่น่าเห็น
ใจมากที่สุดคือสามี ถ้าภรรยาตายเนื่องจากสามีไม่มีเงินรักษาภรรยา มันร้าย
แค่ไหน ถ้าพวกเราเอาใจใส่จะเห็นว่าไม่ใช่เรื่องจริงเลย ทั้งหมดเหล่านี้เป็น
ผลมาจากสิ่งที่เกิดขึ้นคือเทคโนโลยีราคาแพง แล้วเกิดจากระบบของเรา

ระบบนี้บางส่วนอาจจะโทษว่าเพราะเราเข้าไปอยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง อีกอย่างที่ต้องโทษคือพวกเราเองรู้เท่าทันหรือไม่ มีความไวต่อปัญหาหรือไม่ ใช้วิจารณญาณของเราดีที่สุดแล้วหรือไม่

ที่ร้ายกว่านั้น ในระบบยังมีคนอื่นมากำกับอีก เช่น นักบริหาร นักธุรกิจที่เป็นเจ้าของโรงพยาบาล ผู้อำนวยการโรงพยาบาลก็อาจต้องทะเลาะกับแพทย์ กับพยาบาล เนื่องจากว่าคนหนึ่งบอกว่าให้ อีกคนบอกว่าไม่ให้ สภาพนี้เป็นสภาพที่เป็นปัญหาของทั้งสองฝ่าย ด้วยเหตุนี้จำเป็นต้องมี new communication คือการสื่อสารใหม่ ระหว่างเรากับคนไข้ เห็นค่อนข้างชัดมาก ว่าแพทย์ พยาบาลจะต้องพูดกับคนไข้ในลักษณะที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมพอสมควรทีเดียว ในฐานะที่คนไข้มีความรู้ ลึกเมื่อกี้สอนเรื่องนี้ได้ค่อนข้างดีทีเดียว มิฉะนั้นก็เกิดการขัดแย้ง เกิดการร้องเรียน ฟ้องร้องเรียกค่าเสียหาย ชดใช้ค่าเสียหาย และชดใช้ค่าเสียหายตอนนี้มันขึ้นมาจากเป็นแสนกลายเป็นล้าน กลายเป็นสิบล้านแล้ว ตอนนี้มีเรียกร้องเป็นร้อยล้าน แต่ละคนที่ทำงานมาตลอดทั้งชีวิตเก็บเงินสะสมไว้ ต้องมาจ่ายตรงนี้หมด มันก็แย่ นี่คือสภาพ อาจมีหมอขอออกจากวิชาชีพเพราะไม่ไหวแล้ว เพราะฉะนั้นเราเลยต้องเข้ามาสู่ระบบ defensive medicine (การแพทย์แบบป้องกันตนเอง) ก็ตรวจมันเยอะไปหมดเดี๋ยวจะหาว่าไม่ตรวจ ตรวจเยอะแยะไปหมดยิ่งแพงขึ้น ให้ยากก็ให้ไปเลยเพื่อป้องกันไม่ให้เราถูกฟ้อง เลยไปกว่านั้นอีกก็ทำประกันไม่ให้ถูกฟ้อง ฟ้องแล้วมีคนอื่นจ่าย ทั้งหมดเหล่านี้นำไปสู่ค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น

ถ้าเราขับรถบนทางด่วน อาจเห็นโฆษณาที่ข้างทางด่วน ท่านอยาก
เห็นหน้าลูกท่านก่อนคลอดมั้ย ภาพที่เห็นนี้มาจาก ultrasound เห็นชัดมาก
เลย เป็นไปได้จริงทางเทคนิค เป็นค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นใช่ไหม เป็นความ
อยากที่เราถูกกระตุ้นเชิงพาณิชย์ เนื่องจากมีคนไปซื้อเครื่องมือนี้มา ถ้ามี
สตางค์เยอะถ่ายเห็นหน้าลูกก็ดี แต่คนที่ไม่มีสตางค์เกิดถูกกระตุ้นอยากเห็น
หน้าลูก แทนที่จะกินอาหารเย็นที่มีคุณภาพหน่อย ก็มาเห็นหน้าลูกเถอะ เป็น
การกระตุ้นด้วยกระบวนการเชิงพาณิชย์

CATCHING CANCER BEFORE IT KILLS

ท่านอยากรู้ว่า มีมะเร็งซ่อนอยู่ในใดหรือไม่ ?

การลงทุนสูงมากสำหรับอุปกรณ์ PET/CT

ความอยากถูกกระตุ้นเพื่อผลเชิงพาณิชย์ อาศัยความกลัวเป็นฐาน
ข้อมูลทางวิชาการ ไม่ยืนยันว่าควรใช้ตามข้อบ่งชี้
เสียค่าใช้จ่ายที่ไม่คุ้มค่า (ค่าตรวจ รายละเอียด ๖๐,๐๐๐ บาท)
และอาจเกิดโทษ (อาจต้องผ่าตัดโดยไม่จำเป็น อาจเกิดความเครียด)

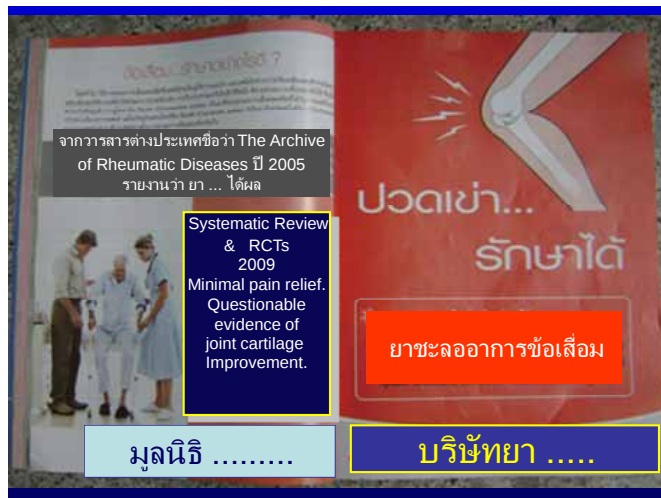
Advertorial 14 July 2007

เมื่อเดือนกรกฎาคม สองสามปีก่อนมาแล้ว ในหนังสือพิมพ์มี
advertorial เป็นคำใหม่ที่ผมไม่เคยได้ยิน มาจาก advertisement บวกกับ
editorial คือเป็นบทความวิชาการเชิงโฆษณา ที่มีการโฆษณาที่เพิ่มความ
น่าเชื่อถือมากขึ้น ในนี้ใช้คำว่า catching cancer before it kills ท่าน
อยากรู้ว่ามีมะเร็งซ่อนอยู่ในร่างกายท่านหรือไม่ เกิดขึ้นเนื่องจากการ
ลงทุนสูง ภายหลังจากการซื้อเครื่อง PET/CT ความอยากถูกกระตุ้นในเชิง
พาณิชย์ด้วยอาศัยความกลัวเป็นฐาน แต่ละคนกลัวมะเร็งอยู่ ใช้ อันนี้เป็น
ตัวกระตุ้น แต่ข้อมูลทางวิชาการไม่ยืนยันว่าควรใช้ตามข้อบ่งชี้ จะเสีย
ค่าใช้จ่ายที่ไม่คุ้มค่า ตอนนั้นตรวจรายละเอียดหามันและอาจจะเกิดโทษด้วย
อาจต้องผ่าตัดโดยไม่จำเป็น

8. ธุรกิจข้ามชาติ

พายุลูกที่ 8 คือ ธุรกิจข้ามชาติ ตอนนี้มี FTA มีอิทธิพลจากต่างชาติเข้ามา มีราคา ยา วัสดุอุปกรณ์ ปัญหาเรื่องการประเมินเทคโนโลยีก็เข้ามา อันนี้อยู่ในระบบสุขภาพทั้งสิ้น ยกตัวอย่างกรณีบัตรทอง ประกันสุขภาพ คนที่ปวดเข้า ความจริงแล้วปวดเข้าก็เป็นสิ่งที่พบบ่อยมาก สาเหตุก็มีต่าง ๆ ที่น่าจะง่ายที่สุดคือการแนะนำบริหารร่างกายเพื่อให้กล้ามเนื้อบริเวณเข้าแข็งแรงขึ้น อันนี้ประสบการณ์ตัวเอง เมื่อสิบกว่าปีมาแล้วผมเองเคยปวดเข้าและต้องเจาะน้ำที่เข้า คำตอบคือการบริหารกล้ามเนื้อต้นขาให้แข็งแรงขึ้น โรคปวดเข้าหายไป ไม่มีปัญหาปวดเข้าอีกเลย ทางเลือกคืออะไร ทางเลือกอาจจะเป็นเพราะเราอ้วนเกินไปใช้ไหม น้ำหนักมากเกินไปใช้ไหม ไปลดความอ้วนเพื่อรักษาเข้าได้ไหม จะใช้ยาหรือไม่ ใช้ยาอะไรดี ถ้ามีการรักษาอย่างอื่น เลยไปถึงเรื่องของการผ่าตัดจะเป็นอย่างไร ยาที่จะใช้มีให้เลือกเยอะแยะ ตั้งแต่ paracetamol, NSAID, COX-2 ทั้งหมดเหล่านี้ คุณภาพ ประโยชน์ โทษ และราคา ก็แตกต่างกัน

เมื่อเดือนที่แล้วในนิตยสารเปิด หน้าข้างขวาเป็นการโฆษณาของ บริษัทยาเรื่องยาชะลออาการข้อเสื่อม หน้าข้างซ้ายเหมือนเป็นเอกสารการ ให้ความรู้ โดยมูลนิธิอ้างวารสารต่างประเทศชื่อว่า The Archive of Rheumatic Diseases ปี 2005 รายงานว่ายา... เหล่านี้ได้ผล อันนี้เป็น วิธีการที่การค้ากับการแพทย์มาอยู่ใกล้ชิดกัน

เมื่อปีที่แล้วมีรายงาน systematic review การศึกษาเรื่องนี้จาก randomized control trial พบว่ายาตัวนี้ทำให้อาการปวดลดลงนิดหน่อย ไม่ มาก เพราะว่าใช้ placebo ก็ลด อันนี้ลดลงดีกว่า placebo น้อยหนึ่ง แต่ ไม่มีหลักฐาน หรือมีหลักฐานแต่ยังมีข้อสงสัย ยาตัวนี้ราคาแพง นี่คือปัญหา ถ้าจะใช้ต้องใช้เป็นประจำเป็นเวลานาน พวกเราในฐานะมูลนิธิ นักวิชาการ จำเป็นอย่างยิ่งต้องไม่เป็นเครื่องมือหลอกชาวบ้าน อาจถูกหลอกตัวเองด้วย ชั่ว เพราะการศึกษาวิจัยเพียงรายงานเดียวไม่ใช่คำตอบ ยังเชื่อถือไม่ได้ เรา ได้ยินอยู่เรื่อยในโทรทัศน์ที่ว่ามีการศึกษารายงานอยู่ในวารสารที่น่าเชื่อถือ แล้วอ้างว่าใช้แล้วได้ผล ความจริงไม่ใช่ ต้องพิจารณาพิจารณากว้างขวางกว่านั้น

9. ระบบบริหารจัดการสมัยใหม่

พายุลูกสุดท้ายคือระบบบริหารจัดการสมัยใหม่ (managerialism) คือการมีการบริหารจัดการ ขาดทุนแปลว่าไม่ยั่งยืนแน่ ๆ ต้องตีความว่าไม่ยั่งยืน นี่มันยั่งยืนอยู่ก็พูดแรง ๆ เลยว่ายังกะซังกะตาย เราน่าจะประหยัดอย่างพอดี ด้วยปัญญาและน้ำใจ พูดง่ายแต่ปฏิบัติจริงได้อย่างไร เราจ่ายหากจำเป็นแม้ว่าราคาแพง เราไม่จ่ายถ้าไม่จำเป็นไม่คุ้มค่า ประสิทธิภาพก็คือการได้ผลด้วยทรัพยากรที่จำกัด รวมทั้งหมดนี้เรียกว่า cost containment คือการจำกัดค่าใช้จ่าย เป็นสิ่งที่จำเป็นแล้วในวิชาชีพของเรา ในวงการบริการของเรา เนื่องจากว่ามีความฟุ่มเฟือยในการใช้จ่าย

เรามีเครื่องมือคุณภาพต่าง ๆ ข้อมูลสถิติ บันทึกหลักฐาน กฎเกณฑ์ บัญชียาโรงพยาบาล แนวปฏิบัติ CPG เวชระเบียน ทั้งหมดเหล่านั้นเป็นเครื่องมือที่ไม่ต้องพูดมากเพราะพวกเราระหนักแล้วเรื่องนี้ อีกส่วนหนึ่งคือระบบคุณภาพ เราประชุมครั้งนี้ครั้งที่ 11 แล้ว พูดถึงระบบต่างๆ เหล่านี้มากมาย การพัฒนาบุคลากร ความรู้ ประสบการณ์ ฝีมือ ทีมงาน ข้อจำกัด ระบบส่งต่อ มนุษย์สัมพันธ์ การมีส่วนร่วม การให้การดูแลที่มีหัวใจความเป็นมนุษย์ การสื่อสาร ประชาสัมพันธ์

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

เพราะฉะนั้นต้องมานึกถึงปรัชญาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ได้พระราชทานให้แก่ปัญหาสังคมไทยและสังคมโลกด้วย ประกอบด้วย 5 ประการ ที่ซ่อนอยู่ในนี้อันหนึ่งคือความพอเพียง ความพอดี ทางสายกลาง ซึ่งต้องอาศัยความถูกต้อง มีเหตุผล มีหลักฐาน ใช้ความรู้ เป็นขั้นตอน สมควรตามฐานะ อีกด้านหนึ่งคือภูมิคุ้มกันต่อความไม่แน่นอน ต่ออนาคต จากการเปลี่ยนแปลงภายนอก ต้องไม่เสี่ยงเกินไป ขณะเดียวกันไม่หวังผลเลิศเกินไป มีความมั่นใจในตนเอง มีเจตคติที่ดี มีค่านิยมทางสังคมที่ดี บนฐานของความรู้ ที่เป็นความรอบรู้ ความรอบคอบ ความระมัดระวัง และปัญญา กับบนฐานของคุณธรรม จริยธรรม ความซื่อสัตย์ สุจริต ที่พูดมาทั้งหมดมันอยู่ในนี้เท่านั้นเอง

ถ้าใครขับรถอยู่บนทางด่วน มีโฆษณาบ้านหรรราคา 19.6 ล้านจนถึง 52.5 ล้าน นึกไม่ออกเลยว่าบ้านอย่างไรถึงราคาตั้ง 50 กว่าล้าน โฆษณารถหรรราคาตั้งต้นที่สิบล้าน ไปชนที่เดียวหายไปสิบล้าน ไม่รู้ว่ามันดีได้อย่างไร นาฬิกาเรือนละล้าน เรามีนาฬิกาเรือนละร้อยสองร้อยก็ดูได้เหมือนกัน มันตรงเวลากว่าด้วยมั่ง มี trendy fashion

ปัญหานี้เป็นปัญหาสังคมโดยรวม เป็นปัญหาค่านิยม ความโก้หรือนำไปสู่ปัญหาความเหลื่อมล้ำ ความเอารัดเอาเปรียบ สภาพนี้เป็นสภาพที่อยู่ในสังคมโดยรวม เป็นผลของการระบาดของโรคความฟุ้งเฟ้อ ค่านิยมสังคม ควรหรือไม่ที่จะต้องเน้นความประหยัดตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ควรหรือไม่ที่จะละอายที่จะอวดความมั่งมี ผมคิดว่าขึ้นป้ายตรงนั้น เป็นการตบหน้าพวกเราเยอะเลยที่ไม่มีความสามารถสร้างบ้านแม้แต่ราคาสามสองล้าน สามล้าน แต่เขาโฆษณาบ้านราคา 50 กว่าล้าน ถ้าพูดที่หลังบ้านเราคงไม่ว่าอะไร แต่การโฆษณาในสังคมควรน่าอายมากกว่าน่าอวด เป็นค่านิยมสังคมที่ถึงเวลาแล้วที่ควรจะต้องปรับ บุคคลแต่ละคนรวมทั้งเราเองด้วย ต้องละเว้นจากการตามอย่าง มีคนทำอย่างโน้นเราก็กทำตามไปเรื่อย แทนที่จะเป็นตัวของเราเอง เราควรระงับความอยาก

สำหรับคุณธรรมจริยธรรมในบริบทของสุขภาพ สมเด็จพระญาณสังวรสมเด็จพระสังฆราช ท่านเคยเทศน์ว่า “ผู้ที่เรียนรู้หน่อย หากโกง โกงได้น้อย ผู้ที่รู้มาก เรียนมาก จะโกงได้อย่างพิสดาร” ท่านพูดได้ดี เพราะฉะนั้นเราควรรักษาศีล ศีลห้าเป็นเบื้องต้นที่ควรรักษา แต่เอาเฉพาะสองอันเลย คือ อทินนา กับ มุสา ถ้าเรารักษาสองศีลนี้ได้ในชีวิตเรา มันก็อาจจะแก้ปัญหาได้เยอะ

มี ethics ใหม่ ตอนนี้ทั่วโลกบอกว่าคงต้องเกิด neo-liberal society หลักจริยธรรมสำหรับทางเทคโนโลยี และในสังคมใหม่ เราคงต้องหาหลักจริยธรรมนี้ที่นำไปสู่ความยั่งยืนทั้งในวิชาชีพและสังคม

การเปลี่ยนผ่าน

ตอนนี้เป็นระยะเปลี่ยนผ่าน เรามีสถาบันรับรองคุณภาพสถานพยาบาล หรือ สรพ. เป็นองค์การมหาชน ก็เป็นจุดเปลี่ยน เป็นผลสำเร็จของพวกเราทุกคน ที่ได้พัฒนาในเวลาสิบสองปีหรือกว่านั้น ที่ทำให้เกิดการเคลื่อนไหว ทำให้เกิดการมองเห็นคุณภาพของบริการสุขภาพ บริการสุขภาพที่เหมาะสมที่ถูกต้อง

วันนี้ก็เป็นประเด็นเรื่องของการยืดหยุ่นและความยั่งยืน ผมยกประเด็นเรื่องความยั่งยืนเท่านั้นเอง เห็นชัดว่าเราต้องปรับอีกเยอะ ที่สำคัญสุดคงต้องปรับในใจของเราเอง

ครั้งนี้เป็นครั้งแรกของการประชุมของสถาบันรับรองคุณภาพสถานพยาบาล สิบครั้งที่แล้วมาเป็นของสถาบันพัฒนาและรับรองคุณภาพโรงพยาบาล ด้วยความเป็นองค์การมหาชนผมก็หมดสิทธิ์ที่จะรับใช้ท่านทั้งหลาย ครั้งนี้คงเป็นครั้งสุดท้ายที่จะมารับใช้ท่านในฐานะของสถาบันรับรองคุณภาพโรงพยาบาล

ขอขอบคุณทุกท่านที่ช่วยทำให้กิจการนี้เจริญรุ่งเรืองมาจนถึงปัจจุบัน และคงเป็นประโยชน์กว้างขวางต่อไป ก็ฝากท่านทั้งหลายไว้ได้ดำเนินการ สถาบันรับรองคุณภาพสถานพยาบาลให้เจริญรุ่งเรืองยิ่งขึ้นไปอีก เพื่อประโยชน์ของประชาชน คนเจ็บป่วย คนที่ทุกข์ทรมาน และสังคมโดยรวมด้วย

ขอขอบพระคุณมากครับ